

Érdelmérlegelési teszt az ÁBTL által rendezett videokamerás nyílt rendezvények személyesadat-kezelési jogalapjával összefüggésben

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (a továbbiakban: Adatkezelő) egyes nyílt rendezvényei, így különösen is a Történelmi Kávéház című tudományos ismeretterjesztő előadássorozat keretében végzett személyesadat-kezelést a GDPR (a továbbiakban: Rendelet) 6. Cikk /1/ bek. f) pontja alapján saját jogos érdekére mint jogalapra kívánja helyezni.

Az Adatkezelő jelen tesztben kívánja bemutatni, hogy megfelelően azonosította a jogos érdekét és erre alapozva olyan módon végzi az adatkezelést, hogy az nem jelent aránytalan korlátozást a Rendelet szerinti érintettek lehetséges ellenérdekeire, elvárásaira, általában jogaira és szabadságára nézve figyelembe véve az adatkezelés célját, a kezelt adatok körét és az érintettek védelmét szolgáló garanciákat is. Jelen teszt célja tehát annak megállapítása, hogy jogszerű lehet-e az adatkezelés.

A/ az Adatkezelő jogos érdekének meghatározása

Az Adatkezelő állami szaklevéltárként működik és feladatai közé tartozik többek között az őrzetében lévő maradandó értékű iratok feldolgozása során felhalmozódott tudás és ismeret megosztása a szélesebb érdeklődő közönséggel. Ezt maga a levéltári törvény is általánosságban kimondja, amikor a levéltári tevékenység megismertetését a közlevéltárak feladatai között nevesíti. Könnyen belátható, hogy az információs társadalom korában a közgyűjteményeknek egyértelmű érdekük – ezt várja el tőlük a jó értelemben vett saját szakmai önbecsülésük is –, hogy konkrét és átvitt értelemben is “szélesre tárják kapuikat” a kulturális értékek iránt fogékony emberek előtt. Ennek érdekében határozta el az Adatkezelő, hogy nyílt és mindenki által szabadon és ingyenesen látogatható rendezvényeket szervez – ezek talán legfontosabbika a Történelmi Kávéház –, amelyek során lehetősége nyílik tevékenységének bemutatására, népszerűsítésére, közelebbről a magyar államszocialista múlt titkosszolgálati működésének megismertetésére. Ez utóbbi már csak azért is kiemelt és osztársadalmi érdekeket kielégítő feladatként értékelhető, mert a mindenkori titkosszolgálatok – lényegükből és funkciójukból fakadóan – az átlagpolgár előtt rejtetten tevékenykednek és egész világukat a titokzatosság hol izgalmas, hol inkább nyomasztó homálya lengi körül. Különösen is így volt ez Magyarországon 1945 és 1990 között, a pártállami diktatúra időszakában, vagyis abban a korszakban, amelynek releváns köziratait Adatkezelő gyűjti és őrzi jogszabályban rögzített illetékesség alapján.

Kutatási eredményeink és általában működésünk megismertetése és népszerűsítése természetesen lehetséges írott (nyomtatott) formában is. Az Adatkezelő már hosszú ideje végez ilyen formájú ismeretterjesztő tevékenységet is. Kétségtelen azonban, hogy napjainkban az online felületeken közzét és megosztott médiatartalmak (videók, kép- és hangfelvételek) sokkal

több lehetséges érdeklődőhöz eljuthatnak, mint az akármilyen profi módon reklámozott írott tartalom. Sőt sok esetben épp az ilyen médiatartalmak alapozhatják meg egy rólunk még soha nem hallott személy érdeklődését a téma és általában a levéltár iránt. Lehetséges, hogy ezáltal jövődó ügyfeleink és kutatóink számát is örvendetesen növelni tudjuk, ami az alapfeladatunkat jelentő információs kárpótlás és tudományos igényű múltfeltárás szempontjából nagyon komolyan figyelembe veendő pozitív tényező.

A fentieket együttesen mérlegelve döntött az Adatkezelő arról, hogy az államszocialista múlt és általában a titkosszolgálatok történetének kutatói közül havonta felkér egy-egy előadót (akik lehetnek saját tudományos munkatársaink, levéltárosaink vagy külsős neves szakemberek) kutatási témájuk ismertetésére és az előadást kamerával rögzítve az így bemutatott eredményeket megosztja a széles közönséggel – ennek leggyorsabb és leghatékonyabb módja az online tartalomközlés.

B/ Az érintettek alapvető jogai és szabadságai, lehetséges elvárásai és a magánszféra

A Történelmi Kávéház és egyéb releváns nyílt rendezvények előadásainak rögzítése és közzététele esetében az érintettek alapvető jogai és szabadságai tekintetében leginkább az információs önrendelkezési jog sérül, hiszen az adatkezelés körülményeit az érintett előzetes bevonása nélkül alakítja ki az Adatkezelő, abba az érintett érdemben nem szólhat bele, azt nem befolyásolhatja. Alapvető érdeke ugyanakkor minden lehetséges érintettnek, hogy az Adatkezelő minél kevesebb személyes adatát kezelje (senki sem szereti, ha mások parttalanul sok adatot tárolnak róla az ő kontrolljának lehetősége nélkül). Elvárásuk tehát az, hogy csak a lehető legkevesebb és legszükségesebb adatot kezeljék velük kapcsolatban, csak annyit, amennyi az adott adatkezelési cél érdekében feltétlenül és okszerűen szükséges, s azt is úgy, hogy egyéb – különösen is az alapjogi szempontból súlyosabban értékelendő – alapvető jogaik (pl. az emberi méltósághoz való jog) ne sérüljenek. Az a tény, hogy adott esetben – és ez leginkább az előadóinkra igaz – az érintettnek is jogos érdeke lehet az adatkezelés (ismertsége és szakmai elismertsége nőhet egy jól sikerült előadás által), jelen vizsgálódás szempontjából irreleváns. A vendégek részéről viszont felmerülhet az az igény, hogy adott esetben egy akaratlanul is magukra vett előnytelen testhelyzetben ne készüljön róluk felvétel és az főleg ne kerüljön nagy nyilvánosság elé (emberi méltósághoz való jog). Ez már érintheti a magánszféra védelméhez fűződő alapvető jogukat is.

C/ Szükségesség és arányosság vizsgálata, garanciák az érintett védelmében

Az Adatkezelő jogos érdekének meghatározása során kifejtett szempontok kellően igazolják, hogy az adatkezelés a levéltár számára fontos és egyben szükséges is, hiszen korunk technikai adottságai és jellemzői mellett csak ezzel a módszerrel érhet el széles nyilvánosságot az Adatkezelőnél folytatott közérdekű munka híre és annak eredményessége. Az érintettekre

nézve kifejtett lehetséges kockázatokat jelen speciális esetben az Adatkezelő a következő módokon kívánja elviselhető és arányos mértékűre csökkenteni. Egyrészt a rendezvényt megelőzően az érintett kérheti, hogy róla ne készüljön felvétel. Az Adatkezelő ezt a rendezvény helyszínén kialakított – és az Adatfeldolgozóval előre egyeztetett – ültetési renddel vagy más technikai úton oldja meg (matrica, jelvény, stb. úgy, hogy ezt a megkülönböztető jelet viselőkről eleve nem készül képfelvétel vagy az még a nyilvánosságra hozatal előtt kitakarásra kerül a médiatartalomban). Utólagos “kitakarás” kérésére is lehetőség nyílik az érintett számára még a vágási munkálatok befejezését megelőzően, sőt nagyon indokolt esetben akár a felvétel online felületekre kerülését követően is. Ez utóbbi esetben azonban fokozottan mérlegelni kell az Adatfeldolgozó számára ekkor jelentkező többletterheket és ezzel összefüggésben az Adatkezelő esetleges kényszerítő erejű jogos érdekét is, valamint azt a tényt, hogy az adott tartalom már jogszerűen kikerült az online felületekre, ami adott helyzetben “többet nyomhat a latban” mint az érintett érdeke. Ilyenkor elengedhetetlen lesz az eset összes körülményeinek gondos vizsgálata. Ennek kapcsán szükséges ugyanakkor hangsúlyozni, hogy az Adatfeldolgozó eleve kötelezettséget vállalt arra, hogy az általános erkölcsi és emberi értékítélet alapján előnytelen vagy vitatható testhelyzetben vagy állapotban lévő érintettekről nem készít felvételt. Ezekkel a beépített garanciális elemekkel az adott adatfeldolgozási technika objektív jellemzői mellett a lehető legteljesebben biztosítható az érintettek önrendelkezési jogának és a magánszféra védelméhez való jogának összhangja az Adatkezelő jogos érdekével, valamint az, hogy az érintettek jogai csak a szükséges mértékben és arányosan szenvedjenek sérelmet.

Lényeges körülmény még ebben a vonatkozásban, hogy az előadást követő hozzászólásokról, kérdésekről, vitáról, tehát arról a szakaszból, amikor az addig passzív hallgató is aktív szereplővé válhat, már semmilyen, az elhangzottakat is rögzítő felvétel nem készül. Vágóképek formájában rövid idejű (legfeljebb néhány másodperces) felvételek kizárólag az előadást némán figyelő vendégekről készülhetnek.

Figyelembe kell venni ugyanakkor azt a tényt is, hogy a szóban forgó rendezvények látogatóinak, hallgatóságának jelentős része ügyfeleink és kutatóink közül kerül ki, akik ismerhetik levéltárunk általános adatkezelési gyakorlatát, jó viszonyban vannak velünk, ismerhetik a rendezvény kedvező hírnevét akár saját tapasztalatból is, így eleve olyan környezetbe érkehetnek, ami számukra nem idegen, aminek ügyfélbarát hozzáállását eddig is megtapasztalhatták, így ez a tény csökkentheti bennük az esetleges kockázatok miatti félelmet.

D/ Összefoglalás

Zárásként elmondhatjuk, hogy a két konkuráló érdek összhangja, paritása a fentiekben kifejtettek szerint kellően biztosított, az érintettek érdekei nem élveznek elsőbbséget, hisz az Adatkezelő jogos érdekén alapuló adatkezelés az érintettek jogaira nézve nem okoz aránytalan és szükségtelen sérelmet. Az adatkezelés tehát jogszerűen folytatható.